

Europese
Commissie

Onderwijs en opleiding 2020 – Schoolbeleid

***Vorm geven aan loopbaanlange
perspectieven op lesgeven
Beleidsaanbevelingen voor
verbetering van de initiële
lerarenopleiding
Samenvatting***

EUROPESE COMMISSIE

Directoraat-generaal Onderwijs en Cultuur (DG EAC):
Directoraat B - Onderwijsmodernisering II: Onderwijsbeleid en -programma, Innovatie, EIT en MSCA
Unit B.2 - Scholen en opleiders; meertaligheid

Contactpersoon: Thomas Pritzkow

E-mail: EAC-UNITE-B2@ec.europa.eu

*Europese Commissie
B-1049 Brussel*

Om het leerproces van leerlingen te kunnen sturen en begeleiden, moet elke leraar een professionele, sociale en persoonlijke reis afleggen die gepaard gaat met een loopbaanlange professionele ontwikkeling en die plaatsvindt in een omgeving voor samenwerkend leren.

De initiële lerarenopleiding legt de basis en bepaalt de richting voor deze reis.

Nationale, regionale en lokale overheden en belanghebbenden hebben een gedeelde verantwoordelijkheid om dit in nauwe samenwerking met elkaar mogelijk te maken en te verduurzamen.

ET2020 Working Group on Schools Policy
februari 2014-oktober 2015

***Europe Direct helpt u antwoord te vinden
op uw vragen over de Europese Unie.***

**Gratis nummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) De informatie wordt gratis verstrekt en bellen is doorgaans gratis, maar sommige operatoren, telefooncellen of hotels kunnen kosten aanrekenen.

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet (<http://europa.eu>).

© Europese Unie, 2015
Overneming met bronvermelding toegestaan.

Samenvatting

1. De urgentie voor verbetering van de initiële lerarenopleiding

Onderwijssystemen zijn complex en nooit eenvoudig te besturen. Recente veranderingen, zoals de decentralisering en verdere erkenning van de rol van het onderwijs op het gebied van sociale waarden, economische prestaties en persoonlijke ontwikkeling, dragen bij aan die complexiteit. De rollen en verantwoordelijkheden van overheden, scholen, instellingen voor hoger onderwijs en andere instanties verschuiven en er worden nieuwe eisen gesteld aan onderwijssystemen om zich aan te passen aan de veranderende behoeften van de maatschappij en economie.

In deze context is de initiële lerarenopleiding een belangrijk beleidsgebied geworden en focussen overheden steeds meer op de ontwikkeling van beleid om de kwaliteit te waarborgen en verhogen. In discussies over de toekomst van het onderwijs worden de huidige onderwijsmethoden vaak in twijfel getrokken en wordt opgeroepen tot een verregaande verschuiving van lesgeven in afzonderlijke klassen naar nieuwe, op brede samenwerking gerichte vormen van onderwijs. Een dergelijke aanpak vereist een verandering naar een authentieke, systeembrede focus op de opleiding van leraren. Als onderwijzen als een statisch vak of beroep wordt beschouwd, zullen er minder prikkels voor professioneel leren zijn. In zo'n context is het onwaarschijnlijk dat het beroep van leraar een aantrekkelijke keuze zal zijn voor ambitieuze en hoog gekwalificeerde kandidaten, iets wat in een toenemend aantal onderwijssystemen een probleem wordt.

De initiële lerarenopleiding is een sleutelfase waarin de verschuiving naar nieuwe werkculturen moet worden ondersteund en de basis moeten worden gelegd voor het vermogen van leraren om zich aan veranderende contexten en omstandigheden aan te passen. De initiële lerarenopleiding bevindt zich in de ideale positie om een centrale rol te spelen voor het bereiken van twee kerndoelen: het verbeteren van de ontwikkeling van onderwijspraktijken en het aantrekken van kwaliteitsvolle kandidaten voor het lerarenberoep.

Om deze veranderingen mogelijk te maken, is een stevig maar flexibel beleid inzake lerarenopleidingen, gebaseerd op intensieve discussies en interacties tussen belanghebbenden, een vereiste. In de meeste Europese landen is de initiële lerarenopleiding toevertrouwd aan instellingen voor hoger onderwijs, onder regulering en toezicht van overheden. Terwijl onderwijsoverheden in de meeste landen al een vorm van dialoog en samenwerking met aanbieders van initiële lerarenopleidingen en de onderzoeksgemeenschap organiseren, is het aantal landen dat bij discussies ook andere instellingen en organisaties, waaronder lokale overheden, scholen en leraren (vakbonden, professionele verenigingen) betreft beduidend kleiner. Dat belemmert de mogelijkheid om een totaalaanpak voor het opleiden van leraren tot stand te brengen, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de algemene aantrekkelijkheid van het beroep.

Er zijn doelgerichte beleidsacties nodig om de volgende elementen te versterken: de rol van de initiële lerarenopleiding in veranderende werkpraktijken en -culturen, de rol van initiële lerarenopleidingen bij het creëren van prikkels voor professionele ontwikkeling, en de aansturing en governance van initiële lerarenopleidingen door het erkennen van nieuwe vormen van participatie en nieuwe verantwoordelijkheden voor belanghebbenden.

Het hoofddoel van dit document is om dergelijke inspanningen te ondersteunen door de huidige praktijken, de uitkomsten van onderzoek, de kennis en het advies van deskundigen te verzamelen en daarop voort te bouwen.

2. Kernprincipes

De transformatie of modernisering van de (initiële) lerarenopleiding kan bereikt worden aan de hand van een aantal doelgerichte beleidsacties, die beschreven worden in dit document. De Working Group on Schools Policy heeft, op basis van haar werk in de afgelopen twee jaar, een aantal principes vastgelegd, die de ontwikkeling van deze acties ondersteunen.

1. Onderwijsbeleid moet zijn gebaseerd op een visie waarin het lerarenberoep en de professionele ontwikkeling van leraren als een coherent continuüm beschouwd worden. Dat continuüm omvat verschillende, onderling verbonden perspectieven, waaronder de leerbehoeften van leraren, ondersteuningsstructuren, loopbaanstructuren, competentieniveaus en de lokale schoolcultuur.
2. Aantrekkelijke mogelijkheden voor professionele ontwikkeling en differentiatie van loopbanen moeten belangrijke elementen zijn in een dergelijke aanpak.
3. Leraren moeten een denkwijze en praktische aanpak kunnen ontwikkelen en handhaven, gebaseerd op reflectie en zelfonderzoek en gericht op continue professionele ontwikkeling.
4. De initiële lerarenopleiding moet worden beschouwd als beginpunt van dit continue proces van professionele ontwikkeling. Hier worden de fundamentele voor deze denkwijze en aanpak gelegd.
5. Schoolleiders en aanbieders van continue professionele ontwikkeling (waaronder de initiële lerarenopleiding) spelen een hoofdrol bij het creëren van mogelijkheden en omgevingen voor praktijkgerichte en op onderzoek gebaseerde professionele ontwikkeling. Hiermee wordt de invloed (het vermogen tot actie) van leraren op leerlinggericht onderwijs en vernieuwing versterkt.
6. De professionaliteit van leraren, lerarenopleiders en leiders in het onderwijs moet een collaboratieve professionaliteit zijn, gebaseerd op samenwerkingspraktijken en een samenwerkingscultuur. Beide moeten daarom worden gestimuleerd tijdens de initiële lerarenopleiding, zowel qua inhoud als proces. Daarbij moet er bijzondere aandacht zijn voor leiderschap in samenwerkingspraktijken.
7. Scholen en instellingen voor initiële lerarenopleiding moeten worden ondersteund om zich open te stellen, zodat ze kunnen profiteren van netwerken, professionele leergemeenschappen en andere partnerschappen. Beleidsacties moeten dergelijke, op samenwerking gerichte leeromgevingen, mogelijk maken. Daarbij moet ruimte zijn voor voldoende flexibiliteit om toepasbaar te zijn in verschillende contexten.
8. Governance voor de initiële lerarenopleiding moet gebaseerd zijn op een gezamenlijke aanpak waarin alle belanghebbenden (met inbegrip van verstrekkers van initiële lerarenopleiding en doorlopende professionele ontwikkeling, professionele instellingen en verenigingen, sociale partners) betrokken zijn bij de processen voor besluitvorming, sturing en controle.

9. Overheden en belanghebbenden moeten elk verantwoordelijkheid op zich nemen voor (onderdelen van) het systeem en moeten betrokken zijn bij dialoog en samenwerking. Dit impliceert, indien nodig, capaciteitsontwikkeling bij belanghebbenden om deze verantwoordelijkheid binnen het systeem op zich te nemen.
10. De beleidscyclus moet een balans tot stand brengen tussen besluitvormings-, sturings- en controleprocessen. Ze moet gericht zijn op interne coherentie en duurzaam beleid, met name door effectief gebruik te maken van gegevens uit procesmonitoring en beleidsevaluaties.

3. Voorgestelde beleidsacties

Het continuüm

Het lerarenberoep moet worden beschouwd als een geïntegreerd continuüm waarin vijf onderling verbonden perspectieven zijn verenigd: het vervullen van de ontwikkelingsbehoeften van leraren, ondersteuningssystemen, loopbaantrajecten, de organisatie van competentieniveaus en de impact van de schoolcultuur. De belangrijkste uitdaging voor beleidsmakers is om continuïteit en coherentie voor elk van deze elementen te realiseren en daarnaast verbanden tussen deze elementen te genereren.

In deze context moet de initiële lerarenopleiding worden beschouwd als het eerste deel van een langer en dynamisch proces in plaats van een autonome en afgesloten fase. Het succes van de initiële lerarenopleiding is dan ook afhankelijk van mechanismen die ruimte bieden voor interactie met latere fasen van professionele ontwikkeling en van de inbedding binnen een breder beleid rond scholen en leraren.

Het continuüm van de lerarenopleiding versterken door de verschillende fasen te koppelen

- Beleid kan professionele groei stimuleren en aanmoedigen wanneer het het onderlinge verband versterkt tussen de verschillende fasen in de professionele ontwikkeling van leraren: Initiële lerarenopleiding, aanvangsbegeleiding of inductie en continue professionele ontwikkeling.¹

Dit zou kunnen bestaan uit de officiële erkenning van de verschillende fasen en van de formele status van leraren in die fasen, waaronder een verplichte fase van aanvangsbegeleiding met daarvoor opgeleide mentoren.

Continuïteit bereiken door middel van institutionele partnerschappen

- Er mogen geen onderbrekingen zijn, maar er moet sprake zijn van vlotte overgangen tussen de initiële lerarenopleiding en de continue professionele ontwikkeling, en nauwe verbindingen tussen lerarenopleiders van aanstaande en werkende leraren. Dit zal de continuïteit scheppen die belangrijk is voor de ontwikkeling van een leraar. Beleidsacties moeten prikkels creëren en specifieke ondersteuning bieden voor een breed scala aan partnerschappen tussen lerarenopleidingen en scholen.

Gedeeld begrip en eigenaarschap door middel van coherente competentieniveaus

- Een coherent competentiekader, waarin verschillende competentieniveaus binnen het continuüm zijn benoemd, vormt een sterke basis voor een loopbaanlange ontwikkeling van leraren. Via dergelijke competentiekaders kan beleid bijdragen aan gedeeld begrip, gedeeld eigenaarschap en een gedeelde taal tussen belanghebbenden en tussen verschillende

¹ Voorgestelde beleidsacties worden gevolgd door praktijkvoorbeelden (*cursief gedrukt*), die verder worden toegelicht in de hoofdstukken van dit document.

<i>Het creëren van een evenwichtig aanbod van continue professionele ontwikkeling, met een sterke impact</i>	fasen van het continuüm. <i>De ontwikkeling van dergelijke kaders zou aan nationale organisaties van leraren kunnen worden gedelegeerd of in een interactief proces kunnen worden opgenomen, waarbij een uitgebreide groep belanghebbenden die bij verschillende fasen van de lerarenopleiding betrokken zijn, kan deelnemen.</i> ▪ Om het aanbod en de impact van continue professionele ontwikkeling binnen het gehele continuüm te verbeteren, moeten er activiteiten plaatsvinden, zowel op initiatief van leraren, als geïnspireerd door de verwachtingen en verplichtingen op verschillende niveaus, waaronder de school en het onderwijssysteem. Verplichte en niet-verplichte initiatieven kunnen door uiteenlopende belanghebbenden, waaronder de centrale overheid, lokale instellingen, scholen en leraren, worden geïdentificeerd en georganiseerd.
<i>Verantwoordelijkheid van leraren: zelfsturend leren voor hun eigen behoeften</i>	<i>Via aanvullend beleid voor initiële lerarenopleiding en continue professionele ontwikkeling zouden middelen toegewezen kunnen worden om te ondersteunen op bepaalde gebieden waar een behoefte is geconstateerd of waar onvoldoende leerresultaten in het schoolonderwijs worden behaald.</i> ▪ Om kwalitatief hoogstaande praktijken te garanderen, moeten leraren het gevoel en het vermogen van zeggenschap hebben om hun eigen leerbehoeften te beoordelen en zelf te sturen. Daartoe zouden de onderwijsprogramma's van de initiële lerarenopleiding doelstellingen moeten bevatten die beogen dat leraren hun eigen behoeften aan continue professionele ontwikkeling kunnen benoemen en beoordelen.
<i>Een brede reeks mogelijkheden voor professionele ontwikkeling erkennen</i>	▪ Beleid dat tot doel heeft om de ontwikkeling van leraren binnen het continuüm te stimuleren moet formele, en daarnaast ook informele en niet-formele, leervormen erkennen als geldige en krachtige middelen voor professionele ontwikkeling. Dit omvat de bevordering van leren in groepsverband, experimentele activiteiten en de uitwisseling van ervaringen tussen leraren. <i>Naast geaccrediteerde initiële lerarenopleidingen, of formele cursussen die continu leren mogelijk maken en officieel erkennen, zouden initiatieven kunnen bestaan zoals nationale netwerken of initiatieven met lokale vertegenwoordigers, die de betrokkenheid bij praktijkonderzoek en actieonderzoek en het delen van goede praktijken stimuleren.</i>
<i>De praktijk verbeteren door middel van onderzoek</i>	▪ Om creatieve en reflectieve leraren te krijgen, moeten beleid en acties leraren in opleiding en leraren in scholen aanmoedigen om nieuw onderzoek over hun leer- en praktijkgebied te benutten en in zich op te nemen. Terwijl de initiële lerarenopleiding hier de fundamenteën voor legt, moeten beleidsacties vernieuwende culturen op scholen bevorderen en ervoor zorgen dat er koppelingen zijn met universiteiten en andere onderzoeksorganisaties die de ontwikkeling van onderwijspraktijken ondersteunen.
<i>Verband leggen tussen de persoonlijke ontwikkeling van leraren en verbetering van scholen</i>	▪ Wanneer professionele ontwikkelingsactiviteiten en personeelsbeleid op schoolniveau zijn georganiseerd, moeten deze aansluiten op de bredere agenda van de school om de impact van alle drie te versterken. <i>In hun dialoog met leraren, zouden HR-professionals en schoolleiders kunnen overwegen hoe de verbeteringsdoelen voor hun school gekoppeld kunnen worden aan procedures</i>

voor continue professionele ontwikkeling en evaluatie van leraren.

Flexibele loopbaantrajecten en meervoudige rollen erkennen

- Ter ondersteuning van de ontwikkeling van leraren en flexibele loopbanen moeten beleidsmakers manieren vinden om de verschillende instapmogelijkheden en rollen te erkennen en een geïntegreerd beleid ontwikkelen dat verschillende vaardigheden en ervaringen waardeert en certificeert.

Initiële lerarenopleidingen en gecertificeerde cursussen op het gebied van continue professionele ontwikkeling zouden zich bijvoorbeeld kunnen richten op specifieke onderwijsrollen (bijv. begeleider, digitaal specialist, op school gevestigde lerarenopleider, leiderschap van leraren), wat een gedifferentieerde loopbaan kan ondersteunen.

Leren gericht op samenwerking

Hoewel samenwerking een belangrijke en algemeen aanvaarde verwachting is die aan leraren in Europa wordt gesteld, heeft een aanzienlijk aantal van hen nooit ervaring gehad met op samenwerking gericht leren. De bevordering van samenwerkend leren van leraren vereist veranderingen in de praktijk, in denkwijze en in de ontwikkeling van nieuwe werkculturen en -omgevingen. Het opbouwen van goede relaties en partnerschappen ter ondersteuning van een bredere invoering van op samenwerking gericht leren, is een van de grootste uitdagingen. Dit kan verre gaande veranderingen vergen: op samenwerking gericht leren moet aansluiten op zowel de context van het onderwijssysteem als op het behalen van bepaalde leerdoelen.

Beleidsmakers, onderwijsleiders en alle relevante belanghebbenden, waaronder sociale partners, moeten aan de voorwaarden voor een op samenwerking gerichte werkcultuur bijdragen door onderling vertrouwen op te bouwen en te versterken. Dit is een voorwaarde om de effectiviteit van bepaalde maatregelen te waarborgen en, nog belangrijker, om systeembrede aanpassingen te ontwikkelen.

Van isolatie naar een op samenwerking gerichte werkcultuur

- Alle relevante belanghebbenden hebben een rol in het stimuleren van collaboratieve vormen van lesgeven, zodat ze onderdeel gaan vormen van de dagelijkse werkpraktijk.

Maatregelen zouden reflectie en een continue professionele dialoog met betrekking tot de kenmerken en effectiviteit van verschillende praktijken kunnen ondersteunen, niet alleen binnen scholen maar ook tussen instellingen en binnen het gehele systeem.

Op samenwerking gerichte houdingen ontwikkelen in initiële lerarenopleidingen

- Om toekomstige leraren op samenwerking voor te bereiden, moeten beleidsmakers en belanghebbenden ervoor zorgen dat initiële lerarenopleidingen bij hun studenten houdingen ontwikkelen ten opzichte van de professionele dialoog, het delen, het gezamenlijk kritisch denken en ten aanzien van vormen van peer-learning. Lerarenopleiders, die op het terrein van initiële lerarenopleiding en binnen het gehele continuüm werken, moeten bij het verstrekken van onderwijs aan (toekomstige) leraren zelf een voorbeeldfunctie vervullen voor deze samenwerking.

Stimulansen en ondersteuning bieden voor samenwerking tussen instellingen

- Bij het ontwerpen van een nieuwe organisatie- of institutionele structuur, zouden oplossingen die samenwerking bevorderen prioriteit moeten krijgen, zowel binnen een individuele instelling als tussen instellingen, zowel op hetzelfde niveau als verspreid over alle onderwijsniveaus, en tussen onderwijsinstellingen en

	de lokale gemeenschap. <i>Ondersteunende maatregelen voor de initiële lerarenopleiding kunnen bestaan uit het opzetten van netwerken en clusters, of uit stimulansen zoals punten of prijzen.</i>
<i>Autonomie en ondersteuning voor lokale samenwerking</i>	De beste op samenwerking gerichte leeromgevingen zijn leeromgevingen die goed zijn afgestemd op de lokale context en die door lokale partners worden geaccepteerd en gecontroleerd. <i>Beleidsmakers zouden ervoor kunnen zorgen dat schoolleiders de vrijheid en ondersteuning hebben om een nauwe samenwerking met sociale partners, instellingen en organisaties in de lokale gemeenschap en met andere scholen en onderwijsinstellingen tot stand te brengen en te handhaven.</i>
<i>Ondersteuning voor actieonderzoek als samenwerkingsmethode</i>	Actieonderzoek kan zijn gericht op het vinden van een bruikbare oplossing voor een probleem in de praktijk van het klaslokaal. Dit moet door belanghebbenden worden bevorderd als een methode waarmee op samenwerking gerichte leeromgevingen binnen en tussen scholen en met verstrekkers van initiële lerarenopleidingen worden versterkt.
<i>Adequate en kosteneffectieve investeringen</i>	Voor het starten en handhaven van op samenwerking gericht werk in de lerarenopleiding zijn doorgaans investeringen nodig. Belanghebbenden moeten daarom voldoende tijd en middelen toewijzen en financiële regelingen vermijden die uitsluitend aan individuele resultaten zijn gekoppeld. <i>Dit zou met name belangrijk kunnen zijn voor het stimuleren van de samenwerking tussen scholen in kansarme gebieden.</i>
<i>Ondersteuning van netwerkactiviteiten onder leraren</i>	Belanghebbenden moeten op het gebied van directe netwerkactiviteiten zorgen voor pariteit tussen leraren als basis voor samenwerking. <i>Dit zou niet alleen bereikt kunnen worden met netwerken van innovatieve scholen en aanbieders van initiële lerarenopleidingen, maar ook via online platforms die e-learningcursussen aanbieden of bronnen delen.</i>
<i>Training in op samenwerking gericht leiderschap voor alle leraren</i>	Effectief op samenwerking gericht leren wordt ten dele mogelijk gemaakt door op samenwerking gericht (of 'gespreid') leiderschap door leraren; maatregelen voor het opnemen van leiderschap in de lerarenopleiding moeten op alle leraren betrekking hebben. <i>Maatregelen zouden kunnen bestaan uit schoolgebaseerde of externe leiderschapsprogramma's, die verder bouwen op vaardigheden van huidige leiders en waar teamwerk en het voorbereiden van leraren op op samenwerking gerichte praktijk aan bod komen.</i>
<i>Goede praktijken delen voor de ontwikkeling van een op samenwerking gerichte aanpak bij de initiële lerarenopleiding</i>	Om de toekomstige ontwikkeling van initiële lerarenopleidingen te ondersteunen moet er aandacht zijn voor een uitwisseling van goede praktijken op het gebied van samenwerkend leren tussen beleidsvormers en onderwijsprofessionals onderling. <i>Digitale tools kunnen een rol spelen om de betrokkenen bij de initiële lerarenopleiding in staat te stellen hun ervaringen, methoden en uitkomsten uit te wisselen.</i>

Collaboratieve governance

De initiële lerarenopleiding is een complex terrein waarbij een toenemend aantal belanghebbenden, en in sommige landen ook verschillende overheidsniveaus betrokken zijn. Het systeem van initiële lerarenopleidingen is afgebakend door een institutioneel kader, dat de mate van autonomie van verstrekkers bepaalt evenals de mate waarin het aan overheidsinvloeden onderhevig is. De rol van belanghebbenden in deze activiteiten verschilt van land tot land, en het is duidelijk dat voor het besturingsproces de verschillen tussen de belanghebbenden in aanmerking genomen moeten worden. Ongeacht of een systeem gecentraliseerd of gedecentraliseerd, gereguleerd of gedereguleerd is, kan het nog steeds op samenwerking zijn gericht.

Het betrekken van verschillende belanghebbenden voor sterkere systemen

- Door verschillende belanghebbenden bij het besluitvormingsproces te betrekken, rekening houdend met de autonomie van iedere partner, ontstaan sterkere (systemen van) initiële lerarenopleidingen op basis van gezamenlijke governance.

Dit kan vorm krijgen door de nationale en lokale coördinatie van de initiële lerarenopleiding samen te brengen, door aanbieders op regionaal niveau te clusteren, door instellingen te stimuleren om samen te werken aan de samenstelling van gezamenlijke curricula en eindexamens.

Methodieken ontwikkelen voor betere regulering

- Bij de ontwikkeling van regelgeving moeten de perspectieven en zorgen van de verschillende belanghebbenden in aanmerking worden genomen via een op samenwerking gericht proces. Verschillende methodieken zouden kunnen helpen om overeenstemming te bereiken over welke zaken er via formele wetgeving moeten worden gereguleerd en welke zaken er op het niveau van groepen belanghebbenden of individuele instellingen kunnen worden gereguleerd.

Dit zou bereikt kunnen worden met behulp van een onafhankelijk orgaan en/of regionale conferenties.

Specifieke financiering verstrekken voor samenwerking

- Om aan de veranderende behoeften en verwachtingen inzake initiële lerarenopleiding tegemoet te komen, kunnen specifiek beleid, stimulansen of beloningsregelingen de samenwerking helpen bevorderen.

Bij specifieke maatregelen kan gedacht worden aan een beloning voor initiële lerarenopleidingen met kwalitatief hoogstaande studieprogramma's, of het ter beschikking stellen van een budget om hun onderlinge samenwerking te steunen.

Hoge kwaliteit handhaven door middel van selectiecriteria en competentiekaders voor leraren

- Voor het handhaven van hoge kwaliteit in een lerarenberoep dat door continue ontwikkeling wordt gedreven, is het belangrijk dat competentiekaders het gehele continuüm van het beroep bestrijken, en dat ze vergelijkbare systemen en een gedeelde taal gebruiken die ook door alle belanghebbenden worden gebruikt en erkend.

Dit zou bijvoorbeeld kunnen bestaan uit het koppelen of integreren van kaders voor zowel academische als professionele competenties, of uit het opzetten van vergelijkbare kaders voor lerarenopleiders.

Consistentie van methodieken en

- Voor een effectieve kwaliteitsborging en -controle van de resultaten van de initiële lerarenopleiding moeten beleidsmakers zorgen voor consistentie tussen

benchmarks voor het realiseren van een effectieve kwaliteitsborging voor de initiële lerarenopleiding

doelstellingen, processen en de beoordeling van programma's. Alle beleidsniveaus moeten het gebruik van gemeenschappelijke methodieken, criteria, indicatoren en benchmarks ondersteunen en de coördinatiemechanismen ter verbetering van de controle en beoordeling van de initiële lerarenopleiding erkennen.

Maatregelen kunnen bestaan uit: enquêtes onder leraren die gezamenlijk door belanghebbenden worden uitgevoerd, een dialoog tussen de onderwijssector en de arbeidsmarkt, het opzetten van controlecommissies of de gezamenlijke professionele en academische accreditatie van initiële lerarenopleidingsprogramma's.

Op samenwerking gericht beleid bevorderen op basis van dialoog en consensus

- Alle belanghebbenden (overheden, aanbieders van initiële lerarenopleidingen, schoolleiders en leraren) moeten het gemeenschappelijke doel van een kwalitatief hoogstaande initiële lerarenopleiding nastreven door middel van op samenwerking gericht beleid.

Dit zou bereikt kunnen worden door fora voor dialoog (formeel of informeel) op te zetten of onafhankelijke organen op te richten voor regulering van het lerarenberoep en toezicht op de samenwerking.

Gedeelde verantwoordelijkheid voor de handhaving van een effectief beleid van het onderwijssysteem

- In gedecentraliseerde systemen is het realiseren van gezamenlijke beleidsvorming een uitdaging. Beleidsvorming kan alleen succesvol zijn indien zowel de betrokken ministeries als alle andere belanghebbenden het eigenaarschap delen van besluiten, acties en de consolidatie van maatregelen om het beleid naar de praktijk te vertalen. Door de capaciteiten van elke belanghebbende te ontwikkelen, zullen ze meer in staat en bereid zijn om verantwoordelijkheid voor de initiële lerarenopleiding te nemen op een manier die de lokale, institutionele of persoonlijke perspectieven overstijgt en zich op het systeem als geheel richt.

Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door onafhankelijke onderwijsdeskundigen in te schakelen of door thematische beleidsgroepen met belanghebbenden op te zetten.

4. Het ontstaan van dit document

Dit document bevat de bevindingen van de ET2020 Working Group on Schools Policy (2014-15) van de Europese Unie met betrekking tot haar prioriteitsthema 'initiële lerarenopleiding'². De doelstelling van deze Working Group was om landen te helpen het schoolonderwijs te verbeteren door de beleidsontwikkeling te bevorderen aan de hand van wederzijds leren en het benoemen van goede praktijken. Door middel van discussies en het leren van elkaar in uiteenlopende vormen (kwartaalbijeenkomsten, diepgaande landgerichte workshops, vragenlijsten, het bestuderen van onderzoeksliteratuur) verzamelde de Working Group materiaal over succesvolle beleidspraktijken en hervormingen van initiële lerarenopleidingen.

Dit document bevat een samenvatting van de bevindingen met betrekking tot drie thema's (het continuüm van het lerarenberoep, op samenwerking gericht leren en gezamenlijke beleidsvorming), waaronder een discussie van de kernprincipes in combinatie met een analyse van recente beleidsacties binnen heel Europa, recente voorbeelden van maatregelen die verandering kunnen ondersteunen, en conclusie met voorgestelde beleidsacties.

Dit document geeft de resultaten weer van het gezamenlijke werk van vertegenwoordigers van nationale overheden uit dertig EU-landen en geassocieerde Europese landen, en Europese sociale-partnerorganisaties. De Commissie wil haar erkentelijkheid betuigen aan iedereen die hieraan heeft bijgedragen en met name aan de leden van de redactieraad, Liesbeth Hens, Hans Laugesen, Prof. Marco Snoek, Dr. Csilla Stéger, Dr. Daniela Worek. Daarnaast dankt de Commissie de onderzoeksconsultant van de groep, Dr. Francesca Caena, evenals dr. Gill Whitting voor het bewerken van de tekst en prof. Kay Livingston voor het beoordelen van dit document als een "kritische collega".

² De ET2020 Working Group on Schools Policy was één van de zes Working Groups in het kader van de open coördinatiemethode voor onderwijs en opleiding in 2014/15, die deskundigen op het gebied van twee prioriteitsthema's (voortijdig schoolverlaten en initiële lerarenopleiding) bij elkaar brachten. Ga voor meer informatie naar http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

